# Oświadczenie złożone
# przez senatora Kazimierza Kleinę
# w dniu 4 lutego 2025 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra obrony narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza

Szanowny Panie Ministrze!

Na terenie Lęborka znajdują się koszary 1. Lęborskiego Batalionu Zmechanizowanego im. gen. Jerzego Jastrzębskiego. Wojsko Polskie zajmuje ten teren od 1951 r. i na przestrzeni lat funkcjonowało w tym miejscu w różnych formach organizacyjnych.

Pierwotnie na terenie dzisiejszej jednostki, od końca XIX wieku, znajdował się szpital psychiatryczny (Provinzial-Heilanstalt Lauenburg). Lębork w tym czasie był miastem niemieckim. W okresie od października 1939 r. do marca 1940 r. szpital został zlikwidowany. Część pacjentów lęborskiego szpitala została rozstrzelana w Piaśnicy, a pozostali pacjenci zostali wywiezieni do innych szpitali na terenie Niemiec. Część pacjentów nienadających się do transportu, których liczba jest nieznana, została uśmiercona i pochowana na cmentarzu na terenie szpitala psychiatrycznego.

Od listopada 1940 r. do marca 1945 r. na tym terenie znajdowała się szkoła młodszych dowódców Waffen-SS. W październiku 1941 r., w związku z wykonywanymi na terenie szkoły pracami budowlanymi (budowa strzelnicy), sprowadzono ok. 100 jeńców sowieckich. Jeszcze w tym samym miesiącu, prawdopodobnie z powodu odmowy pracy, rozstrzelano 50 jeńców, a ich ciała pochowano na terenie przyszpitalnego cmentarza. Rosjan zastąpiono setką więźniów sprowadzonych z obozu koncentracyjnego Buchenwald. W marcu 1943 r. ponownie na terenie koszar doszło do masowej egzekucji. Rozstrzelano 35 więźniów, których ciała również pochowano na przyszpitalnym cmentarzu. Od 1 kwietnia 1942 r. więźniowie przebywający na terenie szkoły i budujący strzelnicę przeszli pod administrację obozu koncentracyjnego Stutthof, tworząc od tego dnia podobóz lęborski (Aussenkommando Lauenburg). W szczytowym momencie, w okresie od stycznia 1943 r. do września 1943 r., w Lęborku przebywało 650 więźniów. Z zachowanej relacji jednego z więźniów, który przebywał pół roku w Lęborku i doczekał końca wojny, wynika, że w lęborskim komando panowały tragiczne warunki. Podobóz wyróżniał się wysoką śmiertelnością więźniów, którzy pracowali ponad swoje siły, a dodatkowo byli bici i prześladowani przez pilnujących ich SS-manów i więźniów kapo.

Po wojnie teren koszar szkoły Waffen-SS zajęła Armia Czerwona, która stacjonowała w tym miejscu do 1947 r. Przez kolejne lata na terenie byłego szpitala psychiatrycznego funkcjonował Państwowy Zakład Szkolny dla Inwalidów Wojennych, który zlikwidowano w 1950 r.

Bardzo istotna informacja pochodząca z relacji świadków i zachowanych dokumentów jest taka, że w momencie zakończenia działalności Państwowego Zakładu Szkolnego dla Inwalidów Wojennych w jego granicach wciąż istniał stary przyszpitalny cmentarz – miejsce pochówku pacjentów szpitala psychiatrycznego, rozstrzelanych jeńców sowieckich i więźniów obozu koncentracyjnego Buchenwald, a także więźniów lęborskiego podobozu KL Stutthof.

Od czerwca 1950 r. w tym miejscu rozpoczęła się historia garnizonu Wojska Polskiego. W tym czasie zakwaterowano w tam 4. Pułk Czołgów Ciężkich, który z Elbląga został przeniesiony do Lęborka. Do czasów współczesnych, w trakcie kolejnych restrukturyzacji Sił Zbrojnych, kilkukrotnie zmieniały się jednostki stacjonujące w garnizonie lęborskim. Po kolejnych zmianach organizacyjno-kadrowych od 1 lipca 2008 r. 1. Batalion Obrony Terytorialnej został przekształcony w 1. Lęborski Batalion Zmechanizowany im. gen. Jerzego Jastrzębskiego, który stacjonuje w Lęborku do dziś.

Jeśli chodzi o stary przyszpitalny cmentarz, to dzisiaj on nie istnieje.

Szanowny Panie Ministrze, w związku z opisaną historią proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania dotyczące cmentarza znajdującego się na terenie koszar 1. Lęborskiego Batalionu Zmechanizowanego im. gen. Jerzego Jastrzębskiego.

1. Kiedy i z czyjego polecenia został zlikwidowany cmentarz znajdujący się na terenie koszar?

2. Co znajduje się obecnie na terenie cmentarza, który był miejscem pochówku pacjentów szpitala psychiatrycznego, pomordowanych jeńców sowieckich, więźniów obozów koncentracyjnych Buchenwald i Stutthof?

3. Czy na terenie cmentarza dokonano kiedykolwiek ekshumacji pomordowanych?

4. Proszę o udostępnienie dokumentacji dotyczącej prac wykonywanych na terenie cmentarza, która została sporządzona w jednostkach wojskowych stacjonujących na terenie koszar w Lęborku.

5. Czy były prowadzone badania dotyczące obozów funkcjonujących na terenie szkoły Waffen-SS?
6. Jakie działania podjęło Wojsko Polskie celem godnego zadbania o miejsce pochówku?
7. W jaki sposób obecnie szanuje się miejsce pochówku pomordowanych i zmarłych oraz dba o pamięć tego miejsca?

Kazimierz Kleina